

„...HA HAGYNAK DOLGOZNI,
AKKOR JÓL VAGYOK”

*Korill Ferencsel, a salgótarjáni József Attila Művelődési Központ igazgatójával
Baráthi Ottó beszélget*

Korill Ferenc pályafutása, munkássága – folyamatos közéleti szerepvállalásának köszönhetően – gyakorlatilag nyitott könyv a nagyközönség előtt. Életútjának egyes állomásain – Budapesten, Salgótarjában és Balassagyarmaton – ugyan különféle munkaköröket, pozíciókat töltött be, ám a kultúrától karnyújtásnyira sem távolodott el. Pályája eredendően egyenes vonalú, fundamentálisan felépített, szakszerűen szerkesztett és tudatosan vállalt.

Az azonban mégsem mondható, hogy életútjának egyes állomásai ne lettek volna – időnként és esetenként – veszélyes le- és felszállásokkal koreografáltak. Úgy tűnt, pályájának csúcsára – lassú hegymenetben, de annál nagyobb elszántsággal – 1991-ben érkezett, amikor a Nógrád Megyei Közgyűlés elnökének, a megye első emberének választják. Mandátumának lejárta után ismét a kultúra közkatónájaként végzi dolgát, mígnem 1998-tól újra vezetői pozícióban – a József Attila Művelődési Központ igazgatójaként – kamatoztathatja kvalitásait.

Nagy lendülettel lát munkához, tervez, szervez, koordinál, bulldogszorgalommal irányítja, vezeti a megye legnagyobb kulturális intézményének – már-már kátyúba jutott – szekerét. Évről évre színesebbek, gazdagabbak – a korábitól nehezebb körülmények között is – a művelődési ház programjai, a kultúraérdekelt és -szerető nagyközönség elismerését is kiváltva. Abszolút nem véletlen tehát, hogy Korill Ferenc 2003. január 24-én megtisztelő elismerésben részesült, amikor a Madách-díjat vehette át.

– Először is gratulálok kitiüntetéséhez. Mondja, milyen érzés átadni a Madách-díjat – hiszen a megyei közgyűlés elnökeként már ez volt az első dolga –, és milyen érzés azt átvenni?

– Számomra természetes dolog volt, hogy 1991. január 25-én – elnökké választásom napján – azokkal ünnepelek, akik sok érdemlegeset tettek Nógrádban a kultúráért. Eszembe se jutott – ha már így hozta a sorsom –, hogy ne a Madách-ünnepségre vezessen első utam.

Meggyőződésem ugyanis, hogy aki Nógrádban bármiféle közfeladatot, tisztséget vállal, annak kötelessége azt a szellemi, kulturális örökséget ápolni és gyarapítani, amit elsősorban Madách és Mikszáth neve fémjelez.

Mindez itt nem csupán műveltségi kérdés, nem egyszerűen két nagy író ismerete, hanem mély emberi viszony az itteni emberekhez, tájhoz, kultúrához, történelemhez. Akkor és 12 év után most is ugyanezek a gondolatok, érzések munkáltak bennem és mi tagadás; az öröm és büszkeség is. Mert öröm volt négyéves elnökségem során sok kiváló embernek átadni a díjat és persze öröm illetve büszkeség volt most átvenni azt és ezáltal is közénk tartozni.

– *Ön értelmiségi családba születve mit hozott, mit kapott otthonról. Milyen gyermekkor volt?*

– A háború miatt történt, hogy 1944-ben Budapesten születtem Debrecen helyett. Néhány hónap múlva – amikor édesapám szerencsésen hazatért a frontról – a család visszaköltözött Debrecenbe, ahol 1947-ig laktunk. A ből az időből egyetlen emlékem van; a Nagyerdőn volt egy kilőtt mozdony és én minden nap oda jártam játszani. Később sok iskolai szünetet töltöttem Debrecenben keresztapáméknál, aki hegedűművész volt. Az ablakuk a Nagytemplomra nyílt és annak „óriás” látványa megmaradt bennem csakúgy, mint a hegedűmuzsika, a színház és a nagyerdei strand emléke.

– *Milyen út vezetett Debrecenből Balassagyarmatra?*

– Apám már medikus korában a Borsos-Nachtnébel Ödön vezette Kóronctani Intézetben dolgozott. 1945-ben megbízták a nagyhírű klinikai intézet vezetésével. Több nyelven beszélt, számos tudományos közleménye jelent meg itthon és külföldön. Egyszóval – egybehangzóan állítják, akik ismerték – nagyon ígéretes pályafutás előtt állt. 1947 őszén azonban – az akkor szokásos forгатókönyv szerint – egyetemi hallgatók megrendelésre készült politikai feljelentése alapján eltávolították az intézetből és útnak indították a családot Balassagyarmatra. És, hogy mennyire nem egyedi az eset, azt bizonyítja, hogy a nagyhírű Sántha professzor és családja nemsokára kísértetiesen hasonló módon kötöttek ki Balassagyarmaton. Velük egyébként – gondolom, a közös sors miatt is – nagyon jó viszonyban voltunk. Végülis nem internáltak minket, de a szüleim egyetemi klinikai pályafutása, a debreceni élet befejeztetett és innen kezdődik családunk számára Nógrád. Gyerekként erről persze mit sem tudtam, szüleim orvosként dolgoztak a gyarmati kórházban.

– *Budapesten járt középiskolába, egyszer azt mondta, ez egy tévedés volt.*

– Szüleim nagy szabadságban neveltek, pontosabban hagytak felnőni. Ennek látszólag teljesen ellentmond, hogy egyértelmű humán érdeklődésem ellenére beírtak a Bláthy Ottó Erőszakramú Elektroipari Technikumba. Én persze időm jó részét – a tanulás és esetenként az iskola helyett is – a moziban, illetve a filmgyárban töltöttem statisztálással. Végülis elvégeztem a technikumot, bár

az egész nem érdekelt. A '70-es években kérdeztem meg apámtól, hogy miért kellett nekem ilyen iskolába járnom és ő elmondta, hogy amikor 1959-ben kellett határozni akkor felmérte, nekem ezzel a családi háttérrel nincs esélyem a továbbtanulásra és legalább legyen egy szakmám. Értelmiségi származásom, az ő nyilvánvalóan politikai okok miatt történt eltávolítása Debrecenből ő volt az érvei és én utólag igazat kellett adjak neki. Csak az érdekesség kedvéért jegyzem meg, hogy az érettségi után háromszor jelentkeztem egyetemre és mindig helyhiány miatt utasítottak el.

– *Televíziós segéd-operatőrsködéséről szeretettel beszél. Mégis otthagya és eljött Salgótarjánba.*

– Végre egy segédoperatőri tanfolyamra felvettek és egy év múlva már a Magyar Televízióban dolgoztam. Emlékezetes filmekben, tévéjátékokban kaptam munkát és gyakran álltam a kamera mögött színházi és sportközvetítésekben is. Önállóan egy filmet csináltam, a *Concertot*, amit 1965. augusztus 21-én mutattak be fő műsoridőben. A film alapötletét az adta, hogy akkor Salgótarjánban nagy építkezések kezdődtek, de még állt a régi főutca, a cigánysor, a régi és az új ellentétét és harmóniáját próbáltam megjeleníteni Bartók csodálatos zenéjére vágva. A filmben egyébként Szilágyi Virgil és Róna Péter voltak alkotótársaim. A filmezés ekkor számomra azonban nemcsak munka, szenvedély volt, hanem életforma. Sőt leginkább az. Vad, kötetlen, felelőtlen életforma; édes élet magyar módra. Nősülésem után a munkát folytathattam volna, de azt az életmódot nem és miután akkor nem tudtam a kettőt elválasztani, döntenem kellett. Ahogy a forgatáson mondták: Ennyi! Vége, csapó!

Az első nógrádi visszatérésem után a Nógrád Megyei Moziüzemi Vállalatnál folytatódott filmes pályám. A kamera mögül a mozivászon elé kerültem és végigjártam a filmforgalmazói számláit. Ekkor szerveztem meg a salgótarjáni filmklubot, ahová olyam filmeket – *Csend, Teoréma, Satyricon, Máté evangéliuma* – is sikerült megszereznem, amiket egyébként nem lát hatott volna a tarjáni közönség, mert a kultúrpolitika csak igen korlátozott bemutatásukat tette lehetővé. Ma talán hihetetlenül hangzik, de az 1200 bérletet pillanatok alatt elkapkodták, a városban rangja volt a filmklubnak.

Tehát dolgozom a moziüzemi vállalatnál, jól megy a filmklub, sok cikket írok a *Nógrádnak* és a *Palócföldnek* – megismertek, felfigyeltek rám.

Ezért történhetett, hogy a József Attila MMK-ba hívtak igazgatóhelyettesnek, ahol nagyon jó csapat volt Kerekes László vezetésével. Akkor kezdhettem el egyetemi tanulmányaimat az ELTE népművelő és történelem szakán. Két év után elfogadtam a Szakszervezetek Megyei Tanácsa ajánlatát, ahol a kulturális osztály munkatársa lettem. Papíron érdekesnek

tűnt a feladat, hiszen az akkor jól menő szakszervezeti művelődési házakkal kellett foglalkoznom. De ez nem volt jó választás; egyrészt „rámsózták” a szakszervezeti oktatást is, ami nem érdekelt. Másrészt túlpolitizált volt az egész munka, amivel nem tudtam mit kezdeni. Döntöttem: elmegyek és ebből nem is csináltam titkot. Akkor jött Balassagyarmatról Rith Lajosné, aki a városi pártbizottság első titkára volt. Sokáig beszélgettünk, majd igent mondtam a hívására. Balassagyarmatot szerettem, Rithnét okos, becsületes embernek ismertem és a szakszervezeti fiaskó után érdekelt a feladat is. Címekben és vezetői székekben megfogalmazott karriervágyam soha nem volt, de az új kihívásokat, feladatokat mindig szívesen vállaltam.

A pártbizottságon a legnagyobb önálló feladatomban a városi értelmiség helyzetének feltérképezése és a szellemi élettel összefüggő feladatok megfogalmazása volt. Úgy emlékszem – miután sok párton kívüli szakembert is bevontam a munkába –, hogy egészen jó kis dolgozatot hoztam össze és egyébként is a regulázás helyett az „élni és élni hagyni” gyakorlatát próbáltam segíteni. Bár megbecsültek, de pártkarriert nem csináltam, nem is csinálhattam, mert nem számítottam elég fegyelmezett pártkatonának és túl sok mindenről volt saját véleményem.

– *1983 és 1989 között a mozi, a film világa tölti ki életét. Nyilatkozataiból tudom, hol lubickolt, hol – majdnembogy – fuldoklott benne.*

– 1983-ban Kiss Imre betegsége miatt megüresedett a moziüzemi vállalat igazgatói széke. Több jelölt közül dr. Horváth István javaslata döntötte el javamra a dolgot azzal, hogy van mozis gyakorlatom és értek a filmhez. Azt persze készséggel elismerem, lehet, hogy mást választanak, ha nem vagyok párttag, és nem dolgozom éppen az apparátusban. A lényeg az, hogy visszakerültem a szakmámba, ha tetszik, valóban lubickoltam. Vezetésem alatt „Kiváló vállalat” címet nyertünk, kamaramozikat építettünk és 1984-ben – ezirányú munkám elismeréseként – Salgótarján adhatott otthont a 2. Filmterjesztési reformkonferenciának.

– *Ezen a konferencián kisebb vihart kavart...*

– Csak azt mondtam ki, amit a szakmában mindenki tudott. Azt, hogy a filmforgalmazás egész rendszere korhadt, életidegen. A műsorpolitika pedig statisztikai hamisításra, a holt lelkek moziszékeken történő nyilvántartására épül. Minderről egy átfogó írásom is megjelent 1986-ban a *Palócföldben*, a *Reformoknak is megvan a maguk sorsa* címmel.

– *Ezek után, gondolom, leváltották.*

– Ellenkezőleg, előléptettek. 1987-től már főigazgató-helyettesként dolgoztam a Művelődési Minisztériumban, ahol a filmforgalmazást irányítottam. Amire azonban nem számítottam: vidéki mozisként sokkal nagyobb

mozgásterem, szólásszabadságom volt. Sok üresjárat, eredménytelen hadakozás a mérlegem egyik serpenyőjében, amit kis túlzással lehet fuldoklásnak is nevezni, a másikban pedig az, hogy részese, segít ője lehettem a filmbemutatói monopólium megszüntetésének, az új forgalmazók színrelépésének és a műsorpolitika liberalizálásával sok, akkoriban tiltott – például bibliai tárgyú – film bemutatásának.

– *Mintha elege lett volna az egészből, 1991 elején megpályázza a Nógrád Megyei Közgyűlés elnöki tisztét, és sokak meglepetésére el is nyeri azt. Mi motiválta?*

– A Filmfőigazgatóságtól 1989 elején a filmes szakszervezethez igazoltam és az 1990-es Filmszemlén már annak titkáráként szerepeltem a váltásokat sürgető filmesek oldalán. De ez már megint kényszerpálya volt és ezért valóban jól jött, hogy megkerestek. Az oka az volt, hogy ekkor már az országban mindenütt volt elnöke a megyei közgyűlésnek, csak Nógrádban nem. Itt állóháborúvá merevedett az elnökválasztási küzdelem és ezért született az a felismerés, hogy új versenyzők kellenek. A legfőbb motivációm az volt, hogy hazajöhettem, hiszen a köldökzsinórt sohasem vágtam el; családi, baráti és munkakapcsolataim megmaradtak és a munkában nagy lehetőségeket láttam. Egy szó, mint száz; összeállítottam egy programot – ismertem a megyét és volt némi önkormányzati tapasztalatom is a XI. kerületből, ahol SZDSZ-színekben egyéni képviselő voltam – és nekivágtam. A korábbi választási fordulók is beszámítva a 13. menetben 33:11-es „pontozással” végül is nyertem.

A munkám azzal kezdődött, hogy az örökölt tanácsai monstrumhivatalból egy 50 fős – az előzőtől elvileg is különböző – szervezetet kellett építenem. Mindenkinek világossá tettem, hogy nem érdekelnek sem a régi, sem az új párttagkönyvek, sem a korábbi hierarchia és kizárólag az önkormányzati törvény, illetve szakmai követelményrendszer alapján csináltam végig az átszervezést. Eközben egyes újságokban és pártirodákból kapott üzenetekben listák jelentek meg a „nemkívánatos” köztisztviselőkről – a munkatársaimról. A nemsokára kirobbant megyeszékhely-vitában is az egyik „istenérv” volt a bűnös megye, illetve hivatal, amit a múltból átmentett, mitikus kommunista szörnyként festettek le. Mindezeket figyelembe véve az egyik legfontosabb eredménynek azt tartom, hogy sikerült megőrizni mind a hivatalban, mind az intézményekben a szakmai munka elsőlegességét, a napi politikától független értékrendet.

Ez azért is fontos volt, mert a jelenben is nagyon komoly feladataink voltak, amelyek közül a megyei ivóvízprogram befejezését, a gyermekvédelmi rendszer átalakítását és a megyei kórház rekonstrukciójának megindítását a nagy horderejű eredmények között tartom számon.

Az eredmények közé sorolom a megye nemzetközi kapcsolatainak megerősítését, kibővítését, ezen belül Hollókő bemutatását Párizsban a „világörökségek világkiállításán” vagy Nógrád megye megjelenítését a „Prágai Tavasz” rendezvénysorozatában. De „kedves gyermekeim” voltak a Nógrádi Mecénás és a Nógrád Sportjáért Alapítványok létrehozása, az ILS Nyelviskola épülethez juttatása és az *Istenek a Palóc Olümpuszon* című könyv kiadása. Összességében úgy érzem, hogy egy vállalható, továbbépíthető önkormányzatot adtunk át a választásokon 1994-ben.

Ami terveim között volt és nagyon sajnálom, hogy nem sikerült, az egy megyei gazdaságfejlesztő társaság létrehozása. Ebben a magyar kormány, a helyi önkormányzatok és külföldi partnerek – esetünkben az osztrák kormány, Bécs városa, majd az osztrák magántőke – vettek volna részt. Érdekes – de mondhatnám jellemzően magyar módon – a külföldiekkel nagyon jól haladtunk, itthon viszont meg nem értés, de inkább a kisstílű politikai gáncsoskodás miatt nem haladtunk egyről a kettőre és végül is az egész program megállt.

– *Miért nem folytatatta ígéretesnek tűnő pályafutását?*

– Az okot abban látom, amit egy velem készült interjúban kijelentettem és végül is nagy betűs címe lett nemcsak a cikknek, hanem egész működésemnek. „Nem táncolok a napi pártpolitika ütemére” – mondtam és így is viselkedtem; önállóan gondolkodó emberként és nem pártkatonaként végeztem a munkámat. De hát engem nem pártelnöknek, hanem önkormányzati elnöknek választottak és ezért egyenlő távolságot tartottam a pártoktól és nem voltam hajlandó „hivatalból utálni” a más párthoz tartozókat. Azt hiszem, ezzel be is programoztam az ellentéteket, illetve azt, hogy a választásokon nem indítanak. Másra azért nem gondolok, mert a munkámmal kapcsolatban érdemi kifogást nem fogalmaztak meg, szakmai értékelésre soha nem is került sor. Az, hogy ellendrukkereim mit gondolnak erről, az az ő dolguk. Én mindenesetre emelt fővel távozhattam és attól nem állt meg az élet, hogy nem vagyok megyei elnök. Három évig sajtómunkával foglalkoztam, de az kétségtelen, hogy eközben kerestem a helyem. Nem volt ez könnyű időszak az életemnek, de a munka, a családom és a barátaim segítettek. Egyébként nem véletlenül szeretem és vallom magaménak Hemingway gondolatait: „Az ember nem arra született, hogy legyőzzék.”

– *Manapság megint sikeres ember, de legalábbis eredményes a kulturális irányításban.*

– A siker számomra nem az igazgatói szék, hanem az, hogy ismét a szakmában dolgozhatok. A József Attila Művelődési Központnak mindig is meghatározó szerepet kell játszania Salgótarján társadalmi életében és ezért rangosabb feladatot és kihívást elképzelni sem tudok. Ezért pályáztam és

nyertem azzal a megfogalmazott célkitűzéssel, hogy a „Józsi” kedvelt és elismert központja legyen a város kulturális életének. A sportos habitusom ebben annyit segített, hogy megtanultam küzdeni és azt, hogy teljesítmény nélkül nem lehet eredményt elérni.

– *Mit szólt mindehhez a család?*

– A családomnak nagyon sokat köszönhetek. A feleségem tősgyökeres salgótarjáni, világéletében az IBUSZ-ban dolgozott. 34 éve vagyunk házasságban, ami nem kis részben annak köszönhető, hogy a feleségem „kibírta” addig, amíg lehiggadtam, másrészt mindig egymás mellett álltunk, ha szükecség volt rá. A lányunk – bár sokak szerint némileg elfogult vagyok – tökéletes; okos, csinos, céltudatos és nagyszájú. Már nem lakik velünk, mert Gödöllőn tanul és ott sportol. Sportága a lovaglás, aminek külön is örülök, mert a ló elérte mindazt, amire én valószínűleg nem lettem volna képes; hiba nélkül nevelte munkára, gondoskodásra, felelősségtudatra és jóban van önmagával és a világgal is. Mindezek mellett – bár ezt ő nem szívesen hallja – másodlagos, hogy milyen sportsikereket ér el, de természetesen nagyon örülünk minden egyes jó versenyeredményének. Szabadidőm nem sok van, ami kevés marad, azt olvasásra, kulturális rendezvényekre és a családomra fordítom.

A jövőt illetően bizakodó vagyok, mert nem lehetek más. Nyilvánvaló ugyanis, hogy sok kultúra kell a pénzhez, azaz a remélt tőkebeáramláshoz, szerkezetváltáshoz, a piacképességhez, egyszóval a jobb élethez. Vannak kézzelfogható jelek is, például Salgótarjában visszatért a közönség a színházba és elsősorban nem is a *Csókos buszárt* akarják látni. A kultúra lehetőségeit pedig egyszerűen meg kell teremteni és ebből sem az állam, sem az önkormányzat nem vonhatja ki magát – hangsúlyozva azt, hogy a kultúra szabad és területén semmilyen ideológiai-politikai beleszólásnak nincs helye. Az értelmiségi nálam nem egyenlő azzal, hogy valakinek diplomája van. Értelmiségiként kell élni, aminek elválaszthatatlan része a kultúrák közvetítő szerep.

– *Mik a legfontosabb hosszabb távú elképzelései?*

– Terveimet tekintve rövidesen újra megpályázom a József Attila Művelődési Központ vezetését, mégpedig ugyanazokkal a célokkal, mint korábban. Ez persze nem jelent változatlanságot, hiszen a kultúrában minden már elért eredményért is újra és újra meg kell küzdeni. Magánemberi céljaim lényegében ugyanezek, mert ha hagynak dolgozni, akkor jól vagyok.

– *Köszönöm a beszélgetést.*

Bojtor Károly: Nagymaros